

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váci körút 15.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—

Félévre . . . . . „ 3.50

Negyedévre . . . . . „ 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Szelid polemiák.

Hiába lövel forró sugarakat a nap; a sárga lombok, a népesülő főváros, a lapok élénkebb hangja, minden, a mi körülöttünk él s mozog, mutatja az ősz közeledtét. Itt van tehát az évszakok legszebbike, és ezzel együtt vonul be a Sándor-utczai rozszant palotába az új képviselőház. Nagy reményekkel néznek sokan az öt évre megválasztott képviselők működése elé; ámde nem hiányoznak olyanok sem, a kiket a múlt tanulságai igazolt skepsissel töltenek el. Azonban a képviselőház iránti érdeklődés már most is általános és kiki siet az új házzal szemben állást foglalni. Felekezetünk egyetlen magyar folyóirata is néhány lapot szentel az új parlamentnek; cikkében azonban jóval több a kesergés, mint a remény; elnyomja benne az igazságot teljesen az önmagával való meghasonlás okozta kétségbeesés.

Igaz, hazánk állapota s különösen felekezetünk helyzete nem örvendetes. Valamint a hazafit mély aggodalommal kell, hogy eltöltse hazánk bel- és monarchiánk külügye; valamint a pénzügy s a védvámokkal sújtott kereskedelem vergődése kell, hogy el szomorítson mindenkit: úgy és még hatványozottabban ártalmas a hazára az a menthetetlen mozgalom, melyet lelkiismeretlen izgatók antiszemitizmus neve alatt évek hosszú sora óta folytatnak vallásfelekezetünk s ennek tagjai ellen. Azonban soha sem vártuk, soha sem reméltük azt, hogy érvek, okok, józan ész diadalmaskodjanak ezen Németországból importált járvány ellen. Ha sorvasztó láz pusztítja a szervezetet: akkor hiába próbáljuk e betegséget józan okokkal kiirtani a beteg testből. A mi antiszemitáink miben sem különböznek külföldi társaiktól. Nem akarnak ezek okokra hallgatni, nem akarnak felvilágosíttatni; skandalum elemük: ezt provokálni: számukra

élvezet; okokra, meggyőzhetlen érvekre pizokkal, aljasságokkal válaszolni: kenyerük, életük, ambíciójuk.

Ily emberekkel állunk szemben mi, ily modern támadásokat kell visszaverni azoknak, a kiket felekezetünk tagjai közül a nép bizalma a képviselőházba küldött, mandatummal tisztelt meg.

Tény az, hogy a zsidó vallású képviselőnek nem sikerült elhallgattatni a most új név alá bujni készülő pártot. És e miatt nagy a »Magyar-Zsidó Szemlé«-nek a haragja. Kijelenti az említett folyóirat, hogy a zsidóvallású képviselők nem feleltek meg feladatuknak s hogy bizony előtte merőben közönbös: ülnek-e zsidó vallású képviselők a házban, avagy sem.

Mi nem értünk egyet a folyóirat t. írójával és őszintén megmondjuk ennek a dissensusnak az okát.

Nemcsak nem közönbös előttünk, hanem igen szeretnők azt, ha felekezetünknek minél több tagja foglalna helyet a magyar képviselőházban. Eltekintve ugyanis a felekezeti érdektől: kétségtelen az, hogy a képviselőház a nemzet legjelesbjeinek, előbbkelőinek gyülekezete. Ha a jeles férfiak között sok zsidó talál helyet: úgy az kétségtelenül felekezetünk szellemi niveaujának emelkedését fogná igazolni; valamint igazolná azt is, hogy a nemzet rétegeiből kivesz ama, bár mesterkéltén növesztett antagonizmus, melyet a lelketlen izgatók a nemzetben felkelteni próbálkoznak. Már e miatt örülnénk, ha, a multkorihoz viszonyítva, megkétszereződött volna a felekezetünkhöz tartozó honatyák száma. Fokozva lenne azonban örömünk ama tudat által is, hogy a megszorított képviselők többet, felekezetünkre nézve üdvösebbet végezhetnének; nagyobb volna sulyuk, több volna a nyomatékuk. Sapiienti pauca.

Azt sem ismerhetjük el, a mit a t. folyóirat vádként felhoz, t. i. hogy a felekezeti képviselők a felekezeti érdek megvédésére mit sem tettek volna.

Szent és igaz az, hogy birokra ők nem keltenek antiszemita kollegáikkal. Beismerjük azt is, hogy ők egyetlen skandalumot sem provokáltak. Ha e miatt szemrehányást érdemelnek, ám illesse őket ezzel a M. Zs. Szemle.

Azt azonban nem ismerhetjük el, hogy némán türték volna az antiszemitizmus támadásait vallásfelekezetünk ellen.

Vagy csakugyan állana az, hogy az emberek oly gyorsan felednek? És így megfeledkeztek volna Wahrmaun Mórnak egész működéséről? Teljesen el van feledve az a láz, az az izgatottság, amelyet in illo tempore a tapolczai kérvény az országban épúgy, mint a képviselőházban előidézett? Hogy lobogtak akkor a szenvedélyek! És ime, az izzó párakkal telített házban felszólal egy zsidó vallású képviselő. Lesvelésik a furcsa honmentők, hogy félbeszakítsák, zavarba hozzák, hogy nevetség tárgyává tegyék. És ez nemcsak nem sikerült, de Cohrin Ferencznek a beszéde után látszólag tisztább lett a levegő a házban és a hazában is. És Mandel Pál, kit a vad fanatizmus kibuktatott és Ullmann Sándor nem ragadták-e meg az alkalmat, hogy megtámadott vallásunk mellett szóljanak?

Igaztalan tehát a M. Zsidó Szemle vádja, igaztalan, mint minden a szürke theoria szemüvegén keresztül készített ítélet.

Túlzott követelésekkel fellépni embertársaink iránt ép oly könnyű, amennyire biztos az, hogy ők ily igényeknek megfelelni képesek nem lesznek. A méltányosság itt is a legjobb vezető. Ne nehezítsük azoknak állását, a kiknek feladata amúgy sem irigylendő. Támogassuk s ne ócsároljuk őket alap nélkül. És ez ezeknek javára lesz s ebből haszon fog hárulni reánk.

Veridikus.

Zsidó gyarmatok.

VI.

Peszach Tikvoh (פסח תקוה) alapításának történetét már a fentebbiekben elmondottam (l. az „Egyenlőség“ 35. számát). Hogy a szentföld zsidó barátai és jötevői Európában a kolónia létrejötte után komolyan foglalkoztak a gyarmatosítás eszméjével, ezt mutatja az a tény is, hogy a párisi Alliance Israelite Universelle, mint már említettük, roppant költségek árán zsidó gazdasági iskolát állított fel Jaffa közelében. Ha to-

vábbi gyarmatosításra nem gondoltak volna, zsidó gazdákat nem neveltek volna.

A földmivelés Palesztinában kizárólag a falvakra szorul; ezekben pedig zsidó nem lakott és nem lakik ma sem. Az arab paraszt (falacha) a világ minden kincséért sem adja el őseitől öröklött birtokát. Földre, csak olyanra lehet szert tenni, mely évszázadok óta parlagon hever, melyen csakis a most ép úgy, mint Ábrahám idejében nomad életet folytató beduin törzsek ütök fel hébe-hóba sátraikat, a mely földöt — és ilyen sok ezer hold van a Jordán mentén, a Hermon hegyháton, a Libanon völgyeiben és a Jeruzsalem, Jaffa, Hebron, Bethlen és Kaifa közti területeken — a mely földet, mondom, a minden tekintetben konservatív falacha, vagy pásztor magától termékenynyé tenni soha sem fog és a mely föld mintegy praedestinálva látszik lenni arra, hogy az ország hajdani birtokosai üldözött ivadékainak menhelyül, új házául szolgáljon. Az Alliance kétségtelenül folytatni akarta a Stampfer és Gutmann hazánkfiái által megkezdett kolonizációt, tenni akarta ezt rendszeresen, kitanult gazdákkal és leginkább a már az országban lakókkal; arra, természetesen, hogy tervét, a gyarmatosítást illetőleg, oly rohamosan fog kelleni megvalósítania, arra nem gondolhatott, a mint hogy nem gondolhatott arra sem, hogy Muszkaországban iszonyatos, embertelen üldözések körülnek napirendre.

Említettem, hogy ama válságos időben, melyben annyi szerencsétlen hazája-mindenevesztett üldözött a szent földet elárasztotta, hogy ezek közül akkor közel százan a kisdéd Peszach Tikvoh gyarmaton kerestek menhelyet. A 29 ott lakó család testvériesen megosztotta falatját a menekültekkel; Gutmann az elvetésre szánt egész gabnakészletét, a birtokában volt összes élelmi szereket a jövevények rendelkezésére bocsájtotta és a kis gyarmat kiállotta e nehéz próbát a nélkül, hogy benne éhség tört volna ki, mint az a többi helyeken, melyeket a menekültek megrohantak, történt. Mikor később Európából segítség érkezett és nagylelkű férfiak az üldözöttek pártját fogták, a Peszach Tikvohban tartózkodók nagy része a kolóniában akart maradni. És ezt lehetővé is tette azon férfiú, kit a szentföldi zsidók azóta valóságos orangyalukként ismertek fel s a ki azóta, kivált a gyarmatosítás érdekében fejedelmi vagyont költött el. Értjük Rotschild Edmund bárót. Ez megvásároltatta a Peszach Tikvohhoz határos, parlagon hevert, több száz holdnyi területet, ellátatott minden menekültet a szükséges szerszámokkal, lóval és tehénnel, felépített számukra 25 házat és mel-

léképületet, rendelt melléjük 3 szakavatott munkavezetőt, egyesítette ez új részt Peszach Tikvohval, melynek megteremtőit, Gutmann Dávidot és Stampfer Jozsuát az egésznek felügyelőjévé tette.

Rövid idő múlva újabb menekültek (Romániából) érkeztek a kolóniába, kiket a muszka és román üldözött zsidók segélyezésére alakult szövetség segített és látott el a szükséges pénzzel. Stampfer az érkezőknek azt a jóakaró tanácsot adta, vásárolják meg a Peszach Tikvohval határos földeket és legyenek egygyé a már fennálló gyarmattal. Az érkezők közt volt azonban egy néhány mindent jobban tudni akaró, makacs fejű ember és ezek azon a véleményen voltak, hogy ők, bejárva a vidéket, sokkal jobbnak találják, ha a Hozea patak mellett (Peszach Tikvohtól mintegy négy órányira) telepednek meg. A kik a vidéket ismerték és különösen Stampfer, óva intették őket, hogy e terület a nyári hónapokban valóságos fészkevé válik az ázsiai láznak; de ez mitsem használt és minthogy a nevezett szövetség saját magukra bizta letelepedésük ügyét, (mi mindenesetre hiba volt) és őket erre a célra pénzzel látta el, megvásárolták a vidéket az ott levő pásztoroktól, kik mindenek fölött feldicsérték azt előttük és a hajdani Jehudia (héberül J'hud = יהוד, a Dan törzs részében. — I. Jehosuah 19. fejezet 45. vers) falu romjain felépítettek mintegy 19 házat és hozzáfogtak a föld megmunkálásához.

A csálódás borzasztó volt. A nyár beálltával a patak mocsárrá vált, melyből gyilkos gőzök, millió halált hozó miaszma terjedt szét, megmérgezve a levegőt az egész környéken. A pásztorok eltűntek a szomszédságból és a szerencsétlen idegenek magukra maradtak a képzelhető legszörnyűbb állapotban. Mindjárt az első napokban 5 apró halottja lett a kolóniának, míg a felnőttek nagyobb része a rettenetes ázsiai lázba esett. Ott is hagyták szegények házaikat, vetéseiket és menekültek ismét; abban az egy évben már másodszor.

Csakhogy most még sokkal szomorubb lett volna sorsuk. Peszach-Tikvoh lakóinak, kikhez a Jehudbeliek első sorban menekültek, azt a szomorú tapasztalást kellett tenniök, hogy a szörnyű láz ragadó s. Lehet, hogy csak véletlen volt; de tény, hogy néhányan, kiknél menekültek laktak, szintén e betegségbe estek, sőt ketten meg is haltak. Nehéz katasztrófa fenyegette akkor Peszach-Tikvoh, mit csakis Stampfer gyors elhatározása és Gutmann áldozatkészsége háritott el. Megszerezték nyanyis ropant pénzért az épen akkor Peszach-Tikvoh-tól egy órányira tábort ütött beduinoktól ösz-

szes sátraikat és egyéb készleteiket, a hová aztán a Jehudbelieket elhelyezték. Ezt a helyet később Hirsch Móricz báró megvásárolta a szerencsétlenek számára, ellátta őket ő is a szükséges szerszámokkal, épített nekik házakat és kész volt az új kolónia, melyet a lakosok az elsőnek nevének neveztek el: Jehudnak.

Elmondottam, ime, hogy miképpen történni lehetett, hogy Peszach-Tikvohhoz oly közel egy másik kicsiny kolónia támadt és előadtam egyszerűs mind röviden a szentföldi zsidó kolonizáció történetét.

*

Eltértem tulajdonképeni tárgyamtól, a miért bocsánatért esengek. »Pénteken reggel Jehudra mentem vöm társaságában,« így folytattam levelem 5. oldalán (I. az »Egyenlőség« 34. számát) leírásomat és ime fantasiám vad fogata nem is Jehudra, hanem összevissza Európába és az állítólag ehhez a világrészhez tartozó Russiába vitt. Bebarangoltam a kolóniákat és átéltem a szentföld valószínűleg fontos korszakának, a zsidó gyarmatosítás korszakának bevezető fejezetét. Ám visszatérek most tárgyamhoz és ígérem, hogy hasonló kicsapongásokon többé rajta nem kapnak.

Jehudra érkezve, Jeruzsálembeli ismerősömhöz, Horovitz Efraim urhoz szálltam, ki 5 évvel ezelőtt Bialistokból (Muszkaország) a szent városba jött — meghalni. Horovitz ur ugyanis mellbeteg volt. Viszonyai megengedték, hogy konzultálhassa Európa leghíresebb orvosait, azonban sehol sem kecsegtették a reménnyel, hogy még valaha egészséges ember is válhatik belőle. Horovitz erre a szentföldre jött — mint mondtam — meghalni. A kik láttuk őt Jeruzsálemben, csak igazat adhattunk az orvosoknak; de a halál még sem sietett annyira, hogy nem engedett volna neki annyi időt, hogy Peszach-Tikvoh és Jehud gyarmatokat meglátogathassa. Ez utóbbiban, hol egy régi ismerősénél néhány napot töltött, ép oly örömmel, mint meglepetéssel tapasztalta, hogy a híres tanárok véleménye ellenére, igenis egészséges emberré kezd válni. Nem is ment el többé Jehudról. Ma egészségtől duzzadó férfiú. Áradozó szavakban beszélte el, milyen erős, milyen izmos, óriás ember lett ő belőle. Jehudban szép köházat épített magának, s habár gazdag ember, mégis ott dolgozik a többivel a mezőn, majd az egyiknek, majd a másiknak segítve.

A nélkül, hogy bármely konsequentitát vonnék Horovitz ur esetéből, azt mégis konstatálnom kell, hogy Jehud levegője kimondhatatlan üdítő hatása; a lakosok vidámak, munkakedve-

lők, egészségcs, izmos emberek. Jehud vegetációja majdnem tropikus gazdagságu; a falu maga ép úgy, mint környéke, dus kerthez hasonlít a legszébb gyümölcsfákkal.

Horovitz ur földijéhez, Liebmann dr. urhoz vezetett, ki hazájában a jelizavetengradi gazdasági iskola tanára volt, s a ki itt egyike a legszorgalmasabb gyarmatosoknak. Az ilyen férfiak kimondhatatlan jó befolyást gyakorolnak azokra, kik igenis rá vannak szorulva a munkára. Dr. Liebmann ugyanis meglehetősen jól bírja magát és ő is maga építette közházban lakik. Felemlítésre méltó, hogy dr. Liebmann jeles hebreista, rendkívül vallásos és szombat és ünnepnapokon a zsinagógában tiszta héber nyelven előadásokat szokott tartani.

Jehudban Horovitz és dr. Liebmann urak házaikon kívül még 6 szép köház van, miket amszterdami, londoni, lioni, odeszsai, hamburgi és philadelphiai hitsorsosok építettek. Két muszka milliomos, Brodsky és Poljakov csinos kis zsinagógát és szép fürdőt építtetett a kolónia számára, míg Hirsch Mórícz báró 53 méter mély kutat ásott, míg vízre akadtak, melyet a roppant mélységből szintén a báró által küldött nagy gőzgép szivattyuz tel, melynek azonban az a kellemetlen oldala van, hogy valahányszor mozgásba akarják hozni, össze kell gyűlnie az egész lakosságnak.

Délután volt, midőn hozzáláttunk a Peszach-Tikvohra való visszatéréshez. A gyarmatosok lassankint hazafelé kezdtek szállingózni a mezőről, kaszával és egyéb szerszámokkal vállukon. A fürdő kéményéből füstoszlop szállt az ég felé, jelül, hogy a vizet melegítik, jelül, hogy péntek délután van, hogy a szombat közeleg. A szombatnak szent ihlete, felséges nyugalma e kéréses kezű munkásokat fejedelmekké fogja átválttatni. A fürdő a hétköznapi és a szombat közt ugyszólván a küszöbet képezi. A ki nem beteg, az pénteken délután megfürdik és e fürdő után mindegyik mintegy magába szivja a talmudban említett nesomoh jeszeroh (szombati lelket) és a ki ez embereket estére látja majd, az nem fogja hinni, hogy ezek ugyanazon emberek, kik néhány óra előtt az eke szarvát fogták, kaszát, kapát kezeltek, árkokat és vízcsatornákat ástak, vályogot és követ hordtak.

Közli *Szabolcsi Miksa.*

(Folytatása következik.)

5648.

Szeptember 19-étől, azaz Ros Hasonoh ünnepünk első napjától (Ros Hasonoh szó szerinti fordítása; évkezdet) a zsidó egyházi és szertartási életben az egész világon az ötezershatszáznegyvennyolcadik év veszi kezdetét és tart a jövő év, azaz 1888 szeptember 5-éig bezárólag. A zsidó kalendáriumi év tehát teljes két héttel rövidebb a keresztény számítás szerinti évnél. (A zsidó kalendáriumi év eme rövidebb volta, tudvalevő, minden hét évben pótolva lesz kétszer egy-egy hónappal, úgy, hogy minden 7 évben két tizenhárom hónapos év van. A 13. hónap a Veadar).

Az 5648. évnek 50 szombatja és 353 napja van. 1888 első napja (január elseje) Tévész hó 17. napjára esik. A zsidó ünnepek ebben az évben a következő napokra esnek. Jom Kipur (Tisri hó 10. napján) szeptember 28-ára, (szerda), Szukosz első napja, (Tisri 15-én) október 3-ára (hétfő), Chanukah első napja (Kiszlav 25-én) december 11-ére (vasárnap) Purim első napja (Adár 14-én) február 26-ára (vasárnap) Peszach első napja (Niszán 15-én) márczius 27-ére (kedd) S'vuosz első napja (Szivan 6-án) május 16-ára (szerda) Tisoh Beav (Av 9-én) július 16-ára (hétfő). Az 5649-ki Ros Hasonoh első napja (Tisri elsején) szeptember 6-ára (csütörtökre) esik, s így teljes két héttel előbb lesz, mint a küszöbön álló Ros Hasonah.

A zsidó évszámítás a világ teremtését veszi kiindulási pontul. E számítás a szentírás, illetve Mózes öt könyvének számításán alapszik. Ábrahám születése óta 3712 év mult el, Mózes születése óta 3280 év, az izraeliták egyiptomból való kivonulása óta 3200 év, Mózes halála és az izraeliták bevonulása óta Paleasztinába 3160 év, Dávid király trónra lépése óta 2764 év, az első jeruzsálemi templom felépítése óta Salamon király által 2720 év, az első izraelita birodalom feldulása óta 2310 év, Eszther története óta 2243 év, a második jeruzsálemi templom felépítése óta 2240 év, a makkabeusok első győzelmei óta 2016 év, a második zsidó birodalom feldulása óta 1817 év, a jeruzsálemi talmud szerkesztése óta 1658 év, a babiloniai talmud szerkesztése óta 1389 év, a mai Oroszországban lakott zsidóhitű chazárok az Ázsiából jövő magyarokkal való egyesülése óta 1005 év. Magyarországnak együtt való elfoglalásuk óta 910 év, Rási halála óta 787 év, Majmonides halála óta 683 év, az első nyomtatott héber könyv megjelenése óta 412 év, a magyar szabadságharcz óta 39 év, a magyar zsidók emancipációja óta 20 év mult.

Bucsut véve az 5647. évtől és belépve az 5648. évbe, nem mulaszthatjuk el, hogy kedves olvasóinknak Abraham ősünk dus áldását, Izsák fia nyugodt kedélyét és Jakab éles megfigyelő tehetségét kívánjuk. Kívánjuk továbbá József szerencsését, Mózes tanítónk

szellemi nagyságát, Áron testvére békeszeretét. Pinchás lelkesedését, J'hosua győzelmeit, Sámson testi erejét, Sámuel próféta ihletségét, Dávid király diadalait, Salamon gazdagságát, Jezájás ékesszólását, Ezra kitartását, a Makkabeusok bátorságát és — Hilel türelmét. Kívánjuk végre kedves előfizetőinknek, olvasóinknak, jóakaróinknak, barátainknak és minden derék hitsorsosunknak:

B'szefer chájim b'rocho v'solom u'farnoszo tovoh ti-zoher. v sziköszev!

A szerkesztőség.

A király Tőke-Terebesen.

— Saját tudósítónktól. —

Ő felsége előtt hitfeleink ez alkalommal sem mulasztották el hódolatukat bemutatni. A környék megyéinek törvényhatóságai, Szabolcsmegye kivételével, éppugy gondoskodtak a felől, hogy felekezettünk képviselve legyen az első magyar ember előtt, mint Zemplénmegye összes zsidósága.

A király kegyesen fogadta hitsorsosainkat s egészen avval a méltósággal, ugyanazon bölcs belátással és fölséges elvekkel tette a fogadás napját feledhetetlenné, melyek a nyitrait őrzik meg a történet számára.

Ennyit általában s most lássuk a részleteket!

Ő felségét a zemplénmegyei zsidóság küldöttségének nevében Beer mann Lipót, a s.-a. ujhelyi stqu, anyahitközség rabbija a következő talpraesett beszéddel üdvözölte:

»Zemplénmegyei összes zsidó hittársaink nevében bátorkodunk kegyes színe előtt leberulva, legmélyebb hódolatunknak kifejezést adni. Könyörgünk a menybeli uralkodó előtt, árassza dicsőséges fényét felséged koronás fejére, mint azon földi uralkodóra, a ki alattvalóira felekezeti különbség nélkül egyaránt kiterjeszti atyáskodását és tartsa életben felségedet fenséges családjával az emberi kor legvégső határáig, szeretett hazánk boldogságára. (Hosszas lelkes éljenzés.)

Mire a felséges uralkodó megköszönve a jó kívánatokat, biztosította hitfeleinket, hogy a trón iránti hűségükről meg van győződve és ragaszkodásukért királyi kegyelmét ígérte.

A király válasza után a rabbi e szavakkal: »Kegyeskedjék felséged megengedni, hogy az ősi szokás szerint, feltett kalappal elmondhassam az áldást,« — engedelmet kért, hogy ő felségét megáldhassa,

Erre a király azt mondá: „Tessék! tessék!“ és a héber áldást »Amen«-nel kísérette.

Ezután Schwar cz Bernát és Zinner Henriket tüntette ki megszólításával, majd dr. Nagy Árminhoz fordult, foglalkozását kérdezyén: »Ügyvéd vagyok, felség,« volt a válasz. „Sok az ügyvéd“

jegyze meg a király. — Erre Beer mann rabbitó kérdezé: »Hány tagból áll a hitközsége?« és Klein Nándortól kérde: »Mivel foglalkozik?« »Földbirtokos vagyok felséges uram.« „Milyen volt a termése?« »Kitünő felség, de a buzának nincsen ára,« »S nincs is kilátás rá, hogy emelkedjék,« volt a király jelentőség-teljes megjegyzése. Aztán ismét a rabbihoz fordult: »Van-e templomuk?« »Van, felség de most egy új, szép templomot építünk.« „Szép, szép! Szépül a város! És iskolájuk van-e?« kérde ő felsége. „Igenis van, felséges ur!“

Ezután e szavakkal: „Köszönöm hódolatukat“, a király elbocsátá a küldöttséget, melynek a szókon kívül tagjai voltak: Schwar cz Bernát, s.-a. ujhelyi stqu. hitk. elnöke, Zinner Henrik, Nagy Ármin dr., Klein Nándor (Csörgő), Waller Lipót, Brody Zsigmond, s.-a. ujhelyi hitközségi tagok; továbbá Schwar cz Ignác gálszécsi, Leuchtmann N.-mihályi, Markovics Mayer terebesi hitk. előljárók és Patzauer Jakab h.-mádi, Grünwald Mór varannói, Glück I. terebesi és Kohn N. tokaji hitk. tagok.

A zemplénmegyei törvényhat. deputációban Schön Vilmos dr. és Wieder Ignác (gatályi) voltak (magyar diszruhában), valamint az abauj-tornai küldöttek közt szintén Wieder Ignác képviselte a zsidóságot; az ungmegyei küldöttségben Löw Eleázár, ungvári orth. hitk. főrabbi, a barsmegyeiben pedig Popper Adolf dr. vettek részt.

Rothschild Edmund báró és neje Jeruzsálemben.

Lapunk május 15-iki számában emlékeztünk meg első ízben Rothschild Edmund bárónak Jeruzsálemben történt utazásáról és ott tartózkodásának egyes részleteiről; már azóta is több ízben közöltünk részleteket. A szent földnek e meglátogatásáról csak most érkezett a kimerítő hivatalos jelentés, melyet érdekességén kívül már azért is szívesen közlünk, hadd tanulják meg hazai zsidó mágnásaink, milyen ügy és eszme érdekében adja magát a francia báró egy hosszú és fárasztó utazásra és milyen célokra áldoz millióiból. Rothschild bárónak valóban nemes, fenkölt passziói vannak, vajha azokban a mieink csak némiképen is utánoznák!

„Rothschild báró első látogatása, — így szól a jelentés — neje és Nissim ur társaságában a német zsidó árvaházat illette, mely Herzberg dr. vezetése alatt áll. Sok örömet szerzett neki a ház tisztasága és az udvarban játszó gyermekek egészséges színe. Innen a Rothschild Evelin-féle leányiskolába mentek. Azután pedig sétát tettek a városban; meglátogatták Panisil főrabbit, Elischer S. J. rabbit a és Szeárd község többi „cháchám“-jait, a kik

fogadtatásukra a főrabbi házában gyűltek össze. A nemes báró hosszasan társalgott velük és különösen szívükre kötötte a zsidó utczák tisztántartását, minthogy a tisztatlanság maga a thóra szerint is bűn és mert ez az egész népesség érdekében történik. Az idegenek ugyanis előbb a zsidók házeit nézik s ezeknek kellő karban nem tartása egyenlő értelmű Jeruzsálem megbecstelenítésével és mert az összes zsidók szeme Jeruzsálem felé van irányozva és így minden rendetlenség az egész zsidóságra hoz szégyent. E végből — mondá — beszélt a pasával és megkérte, hogy a zsidó utczákat jó kövezéssel láttassa el, mire a zsidóbarát pasa megígérte, hogy minden tőle telhetőt meg fog tenni; de a rabbiknak is kötelessége, hogy az utczák tisztán tartása érdekében a magukét megtegyék: Remélhető tehát, hogy a nemes báró intelme, ki csak népe becsületét és javát óhajtja, a kellő hatást megteendő.

Minthogy péntek este volt, elmentek a nyugati falhoz és innen a „Rabbi Jehuda Háchászid“ templomba a mááriv imára, a hol imádkoztak is; a bárónő természetesen a női templomban. A báró kádist mondott boldogult anyjáért. A kántor „mi sebérach“ imát mondott a báróért, nejeért és ez utóbbinak atyjáért, a frankfurti Rothschild Simon Wolf báróért és az egész családjáért. Innen a „Bész Él“ zsinagógába távoztak, a hol szintén „mi sebérach“ lön mondva az egész családjáért.

Másnap, t. i. szombat reggel, a báró a Szezárd hitközség nagy templomát kereste föl Nisim Bechar társaságában és ott kifejezte azon óhajtását, hogy egyik rabbi a tisztaságról tartson beszédet, mire Elischer S. J. rabbi behatóan szónokolt e tárgyról. E helyről „Tiferesz Israel“ zsinagógába távozott Rothschild, a hol szintén a tisztaság érdekében tartatott beszéd Nissim ur kívánságára. Ennek a „Lév ivri“ hírneves szerzője felelt meg. Az isteni tisztelt befejezése után a báró a különböző jótékonyági intézeteket látogatta meg. Délután a pasát fogadta lakásában, a ki őt és nejét meglátogatta. A báró és neje szívesen fogadták a magas vendéget és nagyon örültek, hogy saját szemekkel láthatták azt, a mit már rég hallottak, hogy t. i. Jeruzsálem ügyei egy jószívű és mély belátású férfura bízvák, a ki az igazságot szereti és őszintén törekszik kerülete dolgait a lehető legjobb módon elintézni. — Miután a pasa elbucsuzott, a báró Salant főrabbit tisztelte meg látogatásával. Este, szombat elmúltával, Jeruzsálem legtekintélyesebb rabbinusai, Panisil, Salant és Elischer keresték föl Rothschildot, a kinél a legszívesebb fogadtatásra találtak. A báró többek közt így szólott hozzájuk: «Örülök, hogy Jeruzsálem vénei, a kik itt bölcsességben és korban legöregebbek, engem látogatásukkal megtiszteltek, és különös hálával vagyok azért, hogy ide fáradtak ki a városból.» «Sokkal nagyobb hálával tartozunk mi, — szólott erre az egyik rabbinus, — hogy a báró ur és a báróné asszony Párisból Jeruzsálembe fáradtak.» «Tekintve Jeruzsálem-nyánk iránt való szeretetet, — válaszolt a báró, — kit egész Izráel oly nagyon

szeret, az utazás fáradalmai föl sem vehetők.» Erre megköszönték a rabbinusok a báró tulságos nagy jóságát és figyelmét, melylyel a szent földön lakó testvéreink iránt viseltetik, a kik örömet keresik meg kenyérüket kezük munkájával, földművelés útján; de kifejezték azon kívánságukat is, hogy a báró is odahasson, hogy az általa gyámolítottak a thóra útjáról le ne térjenek. A báró azt felelte, hogy egész törekvése a kolóniákban a szigorúan vallásos életmód fentartása, mit legjobban bizonyít az, hogy egy gyarmatos, ki szombaton dohányzott, a kolóniát rögtön elhagyni kényszerült. — Ez fölbátorítá a rabbinusokat még két kérelemre: először, hogy a báró a török kormánynál eszközölje ki, hogy azon rendelet, melylyel a Palestinába komoly szándékkal jövő zsidók kiutasítottak, visszavonassék. A másik kérelem az épen épülőfélben levő Rothschild-kórházra vonatkozott. «Ha czélszerű is, így szólottak, hogy a kórház szabad helyen épül, a hol tiszta és friss levegő fér hozzá, mégis igen messze van hozzá az ut a betegek számára és így azok könnyen fölkereshetnék a város közepén levő missionárius-kórházat. Ez okból kívánatos, hogy a régi Rothschild-kórház, a városban, továbbra is fenntartsa régi hivatását.»

«Ami az első kérelmet illeti,» válaszolt a báró, «már is szólottam a pasával, és tapasztaltam, hogy ő a zsidók iránt a legjobb akarattal viseltetik. Adja isten, hogy ez a pasa még számos évekig vezesse a szent város ügyeit az összes lakosság javára! De a második kérés testvéremet, Alfonzot illeti, a kinek azt figyelmébe is fogom ajánlani.» — A báró ezután a Jeruzsálemben uralkodó nagy szegénységre tért át és a hozzá intézett tömeges kérvényekre. «Itt hagyok,» ugymond, «120.000 frankot a szegények közt leendő kiosztás végett. Hirdessenek gyűlést, a melyen Nissim Bechar is jelen legyen, vizsgálják meg lelkiismeretesen az összes kérvényeket és vegyék figyelmébe az olyan szegényeket is, a kik nem folyamodtak ugyan, de a segítségre rászorulnak és arra méltók is. A báró ez alkalommal ismételve fölkererte a rabbikat, hogy a népet a zsidó utczák és házak tisztán tartására minél gyakrabban intsék. Ugyanezt a kérelmet intézte a pasához is, a ki biztosítá, hogy a hatóság is hozzájárul a dologhoz, a mennyire lehetséges. A bárónő is rendkívül szíves volt vendégei irányában. Kölcsönös szíves üdvözlések után a rabbinusok boldogan és meglelgedve bucsuztak el a bárótól és bárónétól, a kik valóban Isten követői voltak a szent földön, azé az Istené, a ki népéről sohasem fog megfélekedezni.»

Gyöngyszemek a talmudból.

„Az is meghal, a mi él, hogy élhetne aztán, a mi meghalt?“ kérdé a halottak feltámadásában nem hívő pogány bölcs, rabbi Jehosuatók „Mi marad meg belőled halálad után“, kérdé viszont a rabbi. „Por, semmi más, mint por“, volt a kétkedő válasza. „És mi voltál, mielőtt születnél?“ kérdezé tovább a zsidó tudós. „Semmi“, viszonzá a másik. „A milyen kevés is és értéktelen a por — hangzott a rabbi magyarázata — még is több és becsesebb a semmi-“

nél; a Mindenható pedig, a ki képes volt tégedet a semmiből életre hívni, hogy ne lenne képes tégedet porodból újjáalkotni.“

Hegyét lógatsz hajszálon. *)

A ki szavával játékot űz, arra nemcsak hogy sem hivatalt, sem tisztességet ne ruházzatok, hanem küszöböljétek ki a férfiak sorából is.

Forgasd meg utcán a dögöt, de nem szavadat. **)

Az emberek boldogtalansága háromnegyed részben képzeletüktől függ. Nakdimon bar Gorjon boldogtalan volt, mert mindössze csak kilencz város képezte tulajdonát, Hilli nem tudott hova lenni örömeiben, mikor ócska pokróczot szerzett, melylyel gyermekeit és magát betakarhatta.

A legnagyobb úr, a legnagyobb zsarnok — a szokás.

Siess, siess az adakozással, míg van miből. Ki tudja, mit hoz a holnap, és ha elszegényedel, miért tegyél szemrehányást magadnak, hogy kár: „Ejnye legalább jót tettem volna vagyonomból!“

Az igazság és jótékonyosság felérnek az egész thorával. ***)

Az „Egyenlőség“ tárczája.

A kiátkozott.

Amsterdamban a nagy portugál zsinagóga mellett csinos ház állott, mely lakója jó módjáról regélt. A rabbi hivatalos helyisége volt ez, hol ez idő tájt Mortcira Mozes rabbi, egy nagy tudományú férfi lakott, ki kutatásaiba elmerülve, lemondva a világi élet örömeiről, gyönyöreiről, heteken, hónapokon keresztül sanyargatta magát, ki könyvei közé furakodott, mint a moly, s a ki megvesztegethetlen bíró volt, hitének hive rendületlenül és a zsidó vallás szabványainak szigorú őre.

A rabbit egyetlen leánynyal áldotta meg az Isten, kit hite mellett a legforróbban szeretett. Gyenge szemei kerekre nyíltak, ha Juda e szeretetre legméltóbb lányára esett tekintete s ha hideg ajkát szombatoként szép fehér homlokára tapasztotta.

Könyvek terhe alatt roskadozó dolgozó asztalánál ült éppen a rabbi, midőn cselédje csendesen besurrant szobájába és jelentette:

— Rabbi ur, Baruch itt van.

A meghajlott alak a könyvből hirtelen felkapta fejét, fekete szemöldökei felszaladtak homlokára, so-

*) Rav Asai mondta társának, midőn ez egy fontos ítéleteti gyengén okolt meg.

**) Azaz, nagyobb gyalázat rád nézve, ha szavadat be nem váltod, mintha dögöt nyuznál meg az utcán. — Ez is „Talmud morál.“ A ki kíváncsi az eredetire, az megtalálhatja Szinhedrin traktatusban, 153. lapon.

***) C'z'dokoh u'g'milusz chaszodim s'kulim k'nnged kol hatoroh. Baba Batra 9. lap.

hajtva neki dőlt a szék támlányának, pár pillanatig maradt így, aztán magát elhatározva szólt:

— Hadd jöjjön be!

Az ajtó nyílt s egy különös alak tette be maga után. Középnagyságu, finom és mégis erőteljes ember volt; előrehajló nyaka nemes fenséges fejnek képezte alapját. Fiatal, hófehér, domboru homlokát, melyet mintha a bölcsesség választott volna trónjaul, — a bársony sipka alól leomló barna fürtök övezték, — a finom ajkak széleire az élet viharai komoly vonásokat véstek, melyek arról is tanuskodtak, hogy a magasabb resignatio ült oda középük; finom orra merészen kihajlott a tömött kis szakálból s a halvány arcából; a nagy barna szemekből égi szikra sugárzott ki, mely saját fényét halványítja s oda sem néz a világi gyönyöröknek. Baruch arcza teljes hódolatot, de nemes önbecsérzetet és erős önállóságot fejezett ki, hogy megállott öreg tanítója előtt, ki soká némán és leverten pihentette rajta tekintetét.

— Miért hivatott ön, rabbi úr? Szolgálatára állók.

— Baruch, szükségem van rád; szeretnék veled egy kérdést megoldatni, melynek megfejtésére az én gyenge szememmel nem vállalkozhatom.

— Közölje velem, rabbi ur. Ilyesmit, bár nagy ideje nem kívánt tőlem, mégis szívesen teljesítek.

— Baruch fiam, nehéz, nagy dolog ez! Nem napok: hetek, talán hónapok munkája lesz ez!

— Annál jobban szeretem, rabbi úr. Önnek tartozom velem!

— Nekem tartozol velem s nem az ügynök? Ám lássuk. Tehát, Baruch fiam, a mit földi tanítód ki azt tette veled, a mit más száz alig győzött, kíván tőled, annak szívesen neki feküdnél és szó nélkül hónapokon keresztül, fárasztó munkával összeforrasztanál éjt-napot —: de, amit rád maradt anyád, Israel vallása, amit mennyei tanítód, a legszentebb, (áldott legyen neve,) kíván tőled, azt dölyfösen megtagadod?

— Rabbi ur fülébe is eljutott tehát —? — szólt Baruch elhalványodva.

— Igen, eljutott fülembé is, ami kétely gyanánt lelkemben rég tanyát ütött. Mindig közdöttem gondolatlanul, s elüztem magamtól; nem akartam hinni mit tekinteted, elejtett szavaid, ritka látogatásod, megcsappant buzgalmad, kutatásaink közben másutt kalandozó lelked elárult; nem akartam hinni, hogy egyre ritkábban keresed fel zsinagógánkat; hogy dolgozó asztalodon meg nem fordul már a Talmud s egyetlen rabbi sem; nem akartam hinni, hogy megszensteltelenítetted a szombatot, hogy eszel tiltott ételeket; nem akartam hinni, hogy posche Israel vagy.

A rabbi kifáradva elhallgatott, de Baruch ajkát szó sem hagyta el. A rabbi aztán folytatá:

— Te, kit idejekoron a zsinagoga oszlopának tartottalak; ki tudományunk, ismereteink mélyébe

hatoltál; ki be vagy avatva minden titkunkba, te fordulsz el tőlünk és pártossá léssz — —?

Baruch megint csak hallgatott.

— Baruch — folytatá a rabbi — te, én legjobban szeretett tanítványom, kit mint fiamat szerettelek, kinek fiammá, utódommá kellett volna lenned, te, a te szellemed a csábitók körmei közé került; oh, térj magadhoz, fordulj vissza, karjaimba fogadlak!

Az ősz tanító felállt s Baruch felé lépett, ősz pillái alatt könnycsepp rezgett. De Baruch nem közeledett; csak nagyot lélezgett és halk, tartózkodó hangon szólt:

— Tisztelt rabbi ur, követ gördített le szivemről. Jó, hogy köztünk beszédre került a dolog. Köszönöm. Önnek, ifjúkori tanítómnak; önnek, kit mint az emberi természet szentségének megtestesült alakját tisztelve, becsülök; önnek, imádott Eszterem atyjának, tudja meg: egyedül önnek, érzem, tartozom beszámolni, és ki a mennyeket lakja annak; kívülök senki másnak. Hallgasson meg nyugodtan. Bármit tegyek is, forrása nem az ifjúkori könnyelműség folyója, mely medréből kicsapott; bármely utra térek is, — nem az ifjúkori elbizakodottság utja ez. Ön sokkal jobban ismer engem, hogysem másképp vélekedhetnék felőlem. Bármely vélemény uralma alatt állok is, legmélyebb megfontolásom eredménye ez; eredménye hosszúság legkimerítőbb kntatásaimnak! Életem virága, melyet ápolnom kell, ha létem az áldozatok és szükség mértő lánczolata lesz is! Rabbi ur, valamint ön tudja magát sanyargatni a legfönségesebbnek, legtisztábbnak elismert vallásért; valamint ön állását, vagyónát, életét, mindenét kész volna érte feláldozni: épp úgy — mért rettegjek megtenni mindazt én, és mért ne keljen nekem megtennem mindent azért, a mit a legfényesebbnek, a legtisztábbnak én ismerem el? Ön tudja, önnél és önnel mennyire jutottam tudományunkban; ismerem minden csínját-bínját. Ön maga jött velem azon régiókba, hol az ima és szertartások már csak ajtónállónak szolgáló levitáknak, és nem papnak, meg oltárnak látszanak. Én Istenre és az életre úgy találtam, a mint mindkettő meghaladja a Mikrát; amint egyedül, az emberiség nélkül az egész mindenséget betöltik; amint minden földi mez hijával az egész létben vannak — és ezek láttára szemem egészen megnyílt; ezeket ismerem el életem feladatául; ezeknek szántam ezentulra életemet és felfogásomat! — — Hogy a zsinagógáiban ritkán megyek s a mindennapi imádsággal keveset törődöm — igaz: Istenemre, ki az enyém, itt nem találok, itt lerántanak, elpusztítanak szellememet. A szombat? — Egész életem egy szombattá lett, földi javakkal mit sem törődöm, tehát az értök való hosszúság fáradságot nem egy nap alatt pihenem ki, hanem valamennyi nap alatt. Hogy Israel ételeit megvetem, hogy elpártoltam s még hozzá más »valláshoz«, — ami-

nek nevezik — merő hazugság; ez mind messze maradt mögöttem, s éppen nem szaporítja gondjaimat. Mozes tanainak sohsem fordítok hátat; mert ez volt Majtorja, melynek fokain a magasba jutottam, szavammal bizonyítom. A népek nem egy egységes Istent imádnak, én rájuk sem hederitek!

Baruch kimerülve hallgatott el. Halvány arczára élénk pir festődött s homlokán az erek megduzzadtak.

[Folytatása következik.]

H i r e k.

— „**Dávid király utolsó sarja**“ czimen Philippon egy rendkívül érdekes beszélyé fordításának közlését kezdjük meg jelen számunkban. A történelmi tény és a keleti élet e sikerült rajzára itt is felhívjuk t. olvasóink sz. figyelmét.

— **Kolozsvárra a király elé** nemcsak az erdélyrészi összes zsidóság meneszt tekintélyes számú tagokból álló küldöttséget — mint arról mult számunkban meg is emlékeztünk. — hanem egyes zsidó községek is külön fogják magukat képviseltetni, így első sorban Kolozsvár, Deés, Fogaras, Szamosujvár, Gyulafehérvár stb. A fogarasmegyei küldöttségben részt vesznek. Erényi Ullmann Sándor dr. orsz. képviselő, a megye egyik kerületének (a-árpási) képviselője és Fehérvári Adolf dr. ügyvéd. A kolozsvári zsidó hitközséget Horowitz Sámuel és Glasner orth. rabbi fogják vezetni, a fogarásit Fleiszig József a beszterceit Horowitz Jenő rabbi, a deésit Klarman Adolf és Hartmann Ferencz.

— **Zsidó katonáinkról** is gondoskodott a honvédelmi és a közös hadügyminiszterium a nagy ünnepek alkalmából. Tudósították ugyanis az izraelita országos és az orth. irodát, hogy a zsidó katonák a következő napokon lesznek teljesen fölmentve a szolgálat alól: Roshasónó 2 napján, sabosz t'suvokor, jom. kipurkor, szukosz 2 első és 2 utolsó, sabosz chol hámoéd és hosano rabó napján.

— **A pesti izr. nőegylet** jelentésében az 1886-87. igazgatási évről örvendetes jeleit látjuk e derék intézet virágzásának. 1886 április 1-től 1887 ápril. 1-ig 108,602 személy étkezett az egyesület népkonyhájában, ezek között 18,450 személy ingyen. Árvalány-háza összesen 100 árváról gondoskodott, kik között 80 volt a benlakó. Segélyezések czimén 19,904 frt 30 kr. osztatott ki. Egyébiránt a jelentés oly gazdag az adatokban s oly lélekemelő tanúsága az intézet páratlanul humánus működésének, hogy föntartjuk magunknak a jelentésnek legközelebb leendő bővebb ismertetését.

— **Rabbi beiktatások.** Csongrádról írja lapunk egy barátja: Folyó évi szeptember 8-án tartotta főt. Büchler Márton rabbi úr városunkban ünnepélyes bevonulását. A hitközség előjárója Kecskeméten fogadta már szeretve-szeretett rabbiját, azután tovább utazva Félegyházán kiszálltak, ahol a hitközség majdnem összes tagjai, élükön a hitközség két elnökével, igazán fényesen fogadták a szomszéd eklézsia újjonnan választott papját. A restaurációban egy, a rélegyházi izr. hitközség által rendelt diszebed várta őket, a hol az ebéd alatt a dictiók is nagyban folytak; többek között az ünnepelt rabbi, annak atyja, főt. Büchler Aron jászberényi rabbi, továbbá

Büchler Zsigmond, albert-irszai és Reichhard Márk szarvasi rabbik, végül pedig Stern félegyházi elnök, Léderer alelnök, Dr. Szendrői budapesti ügyvéd és Weisz Tivadar csongrádi izr. hitközségi elnök mondtak tosztot. Délután három órakor folyt tovább az utazás hintókon és 5 órakor estefelé meg is érkeztek a rendeltetési helyen, Csongrádon, a hol a templom udvarában a megérkezett rabbit és a nagyszámu vendégeket több százakra menő vegyes felekezetű sokaság várta. Dr. Holczér Vilmos ügyvéd üdvözlő beszéde és az ünnepelt rabbi rövid válasza után a nép bevonult a fényesen földiszített templomba, a hol a rabbi rögtön meg is tartotta a vallásossággal párosult hazafias szellemű és jellegű magyar program — illetve székfoglaló beszédet. Este bankett volt, melyen ismét csak folyt a tosztok hosszú sorának láncolata. Először Büchler Márton rabbi ur emelt és üritett poharat ő felsége a király egészségére. Meg vagyunk győződve, hogy a Csongrádi izr. hitközség Büchler Márton ur személyében minden tekintetben példás rabbit, jeles hitszónokot és buzgó lelki pásztort nyert, ki díszére lesz a hitközségnek, üdvére a magyar hazának és nemzetnek.

Egy másik rabbi felavatásáról marosvásárhelyi tudósítónk értesít bennünket. Ott, ugyanis az orth. hitközség tisztelendő Mandelbaum Aron Mózes, a szathmári főrabbi fiát választá meg főrabbijává, a ki f. hó 6-án tartá Marosvásárhelyt bevonulását nagy ünnepélyességek közt. Az egész hitközség eléje vonult. Az új rabbi vallásos eszmékkel telt szép beszédet intézett hiveihez.

Tornán f. hó 13-án igtatták be hivatalába az új rabbit. Tannenbaum Márton, ki elé Rozsnyóig küldöttség ment, hol az indóházban fogadták a vele érkezett csáti, rimaszombati, verpeléti, putnoki és füleki ft. rabbikat. Másnap a rozsnyói kerületi bizottság 17 tagu küldöttségével, melyet Büchler Adolf elnök vezetett, Tornára érkeztek. Az érkezőket a megye határán Jónás Zsigmond tornai hitk. elnök vezetése alatt küldöttség várta, melynek nevében a vezető és Grossman Vilmos H. üdvözölte. Almás községben diadalkaput állítottak fel az átvonulók számára és Nagel Lajos bérlő vendégséggel fogadta őket. Tornára fellobogózva 56 kocsin érkeztek, hol a székfoglaló szép beszéd után, melyben az új rabbi hazai és felebaráti szeretetre buzdította hiveit s a melynek végén áldást kért a hazára, törvényhatóságra s kerületére, — közebéd volt.

— **A fővárosi izr. kézműipar egylet,** életrevalóságának megint figyelemre méltó tanujelét adta. Ugyanis 30 árvát fogadott fel pártfogásába s helyezett el különféle iparosoknál. — Egy-uttal megemlítjük, hogy a napokban az egylet céljaira Grünhut Bernát ur 250 frtot adományozott.

— **Zsidó-Magyar-Kulturegyesület.** A központi szünidei bizottság utolsó gyűlésére Strasser, Berényi és Révész urakat küldé ki az ügy érdekében szükséges elhatározó lépések megtételére. A múlt hét óta a teljes, 50-es bizottság ismét permanenssé lett és tagjai fölváltva végzik az előkészítő bizottság hivatalos helyiségeiben (Sip utca 12. szám.) naponként d. u. 2—3 órakor (szombat és vasárnap kivételével) a teendőket. Az ügy iránt érdeklődő egyetemi hallgatókat mindenkor szívesen látja helyiségeiben a bizottság. Ugyanott taggyűjtő iverk még mindig kaphatók.

— **A zsidó tanulók száma 9°/al csökkent** a fővárosi nyolcz gymnasiumban, mert mig azelőtt a tanulók összeségének 37°/át képezték, addig most csak 28°/-kal vannak képviselve. E jelenség mellett figyelembe veendő még az a tény is, hogy a reáliskolában szoporodott a felekezetünkhöz tartozó tanulók száma, de jóval kisebb arányban, mint azt a gymnasium apadása feltünteti.

— **A dunaszerdahelyi Herostrates,** Szabó Lajos kormánypárti antiszemita képviselő ellen a Ságypártiak is kérvényt nyujtanak be a képviselőházhoz. Az egyesült kérvényezésnek annál inkább lehet sikert jósolni, mert az egész ország helyeslése kíséri.

— **Pálffy János gr. Dunaszerdahelynek.** A nemes gróf, hol szükölködők nyomorán kell segíteni, mindenütt mngjelen jótékonyosságával. Így a dunaszerdahelyiek szerenesétlensége sem kerülhette el figyelmét, a mit eléggé fényesen bizonyít az az 500 frtnyi összeg, melyet nisniki főpénztárnoka utján juttatott a „P. L.”-hoz, célhoz juttatás végett.

— **Bleyer Hermann,** a kun-szent-miklósi izraelita hitközség nestora, ki kitűnő tudós hirében állt, s mintegy 45-50 kötetnyi bölcsészeti, vallási és természet-tudományi munkát irt, melyeket azonban szorult anyagi viszonyai miatt nem bocsáthatott sajtó alá, — 86 éves korában meghalt. Temetése a hitközség költségén óriási részvét mellett ment végbe. Jelen volt három rabbi is, a gyászbeszédet az apostagi rabbi tartotta.

— **Pakson** f. hó 14-én avatták fel a fiatal Deutsch Bernát áldozatkészségéből felépült csinobész hamidrast (tan és imaház). A felavatás ünnepés lyes aktussal járt. A régi bész hamidrásból a 3 thórárt baldachin alatt átvitték az ujba, melyben ezután Szófer Süßmann, a pesti volt orth. zsidó pap testvérje szép felavató beszédet tartott s imát mondott a királyért, hazáért, megyéért, városért és hitközségért. A szép ünnepélyen igen sokan voltak jelen. Este bankettet tartottak számos felköszöntővel.

— **Halottas házat** szentelt fel f. hó 11-én a temesvári bel- és Józsefvárosi Chevra Kadischa. A szép ünnepélyen vagy kétszáz tag vett részt. A főkaput az egylet elnöke Buziási Eisenstädter Ign. S. megnyitván, a beszentelés szertartásait Lövy Mór dr., főrabbi Löwenherz és Goldberger kántorok segédletével végezte. A XXIII-ik zsoltár eléneklése után a főrabbi pompás felavató beszédet tartott, mely ugy beltartalmával, mint előadasi ügyességével mély hatást keltett. Az ünnepélyt zsoltárénekekkel zárták be, melyet ép ugy, mint az előzőt, Neubauer Vilmos ez alkalomra szerzett.

— **Az orsz. rabbiképző intézet önképző és önszorgalmazó köre** szept 14-én alakult meg, mely alkalommal a tisztí kart következőképpen választották meg: Klein József elnök, Lederer Ignác titkár, Diamant Gyula pénztáros, Pollák Miksa alelnök, Hoffman Armin könyvtáros, Fischel Emil altitkár, Lövenstein Manó ellenőr.

— **Az osztrák tanügyminiszter szava.** Az insbrucki egyetemen a pathologiai anatomia tanszéke volt betöltendő, Löwith Mór dr. hitsorsunk is pályázott ezen állomásra s a miniszter előtt tisztelgően így mutatta be magát: «Az insbrucki pathologiai anatomia tanszékre pályáztam ezért tisztelgek exellentiad előtt, bár tudom, hogy az állomás elnyerésére nincs reményem akkor, mikor az előítélet ha-

talma, a fajgyűlölet befolyása ellen céltalannak tetszik a küzdés.» A minister nyugodtan meghallgatta a fiatal tudóst s ezt válaszolta: «Sajnos, részben igaz van; ám részemről, meg lehet öngyöződve, a tudományban nem ismerem a felekezeti különbséget.» Néhány nap múlva a «Wiener Zeitung» Löwith Mór dr. kinevezését közölte a szóban forgó tanszékre. — Mikor lesz a mi közoktatásügy-miniszterünk válasza ehhez fogható?

— **Malackán zsidó templomot** építtetett Spitzer Simon és neje, Spitzer Czeccilia 30,000 frton. Az alapkö f. évi márczius 11-én tétetett le, a templom fölszentelése pedig f. hó 13-án ment végbe. A kiválóan szép épület 400 személyt képes magába fogadni. Spitzer úr és neje áldozatra készsége örömmel tölt el bennünket és sok ily derék zsidó párt kívánunk mostohán gyámolított felekezeti ügyünknek; de kétszeres léssen örömrünk, ha példájuk nemes utánczó magyar emberre fogják bizni magasztos tervük kivitelét. Stiassny, a ki a templomot építé, kitűnő mester és „k. k. Bauráth in Wien“, de talán mégis csak akadt volna hazánkban is építőmester, a ki azt a templomot ép oly szépen építette volna föl.

— **A török izr. hitközség Bécsben** f. hó 17-én avatta fel új templomát, melyet a „Neue Freie Presse“ Bécs egyik újabb nevezetességének állit szépsége miatt. Az oriási épület keleti pompát hirdet dus márványaival és élénk szineivel. A templomban villamvilágítás van és központi fűtés.

— **A németországi egyetemi tanárok** összes száma, kivéve a kizárólag theologiai tanárokat, 1326. Ezek között 98 a zsidó, tehát 7.5 százalék; az 529 magántanár közt 84 zsidót találunk, a mi 17.5 százaléknak felel meg. Így mind az 1855 tanárnak 10.5 százaléka zsidó. A legnagyobb kontingenst szolgáltatják Berlin és Boroszló. Berlin 145 rendes tanárja közt 29, és 124 magán tanárja közt 45 a zsidó vallásu, Boroszlóban pedig 79 rendes tanár közt 15 zsidóra és a 37 magántanár között 11 zsidóra akadunk.

— **Zsinagógát** építtetnek Chicagóban 40.000 dollár költségen az ottani orosz-lengyel orthodox zsidók. Az alapkö letételének ünnepélyén több mint ezernyi közönség hallgatá meg Lesser rabbi beszédét.

— **Coburg Ferdinand** fejedelemnek Sophiába történt bevonulásakor a zsidó hitközség pompás diadal- kaput emelt a spanyol zsinagóga mellett. Itt várta a község az új uralkodót. Az ősz chacham bási megérkezésekor eléje lépett és elmondta héber nyelvű áldását, mire a fejedelem meghajolva, a főrabbi kezét megragadta és ajkaihoz emelé. Azután az elnök fölolvasta a hitközség föliratát, még pedig héber és bulgár nyelven. Az ifju tejedelem kegyesen fogadta ez ovációkat.

— **A „Revue des deux mondes“** világglapban Maxime du Camp, hirneves francia tudós foglalkozik a zsidók jótékonyosságával és azt mondja, hogy a szegénynek és szerencsétlennek semmiféle más nép nem siet oly szivesen és bőkezűen segítségére, mint épen a zsidók. Azután érdekes képét nyújtja a zsidó jótékonyosság tényleges működésének, a mennyiben zsidó szegények és betegek támogatásáról van szó. Leírja a minden tekintetben páratlan Rotschild-kórházat; szóval a kitűnő szerző igazságos ítélettel jutalmazza az érdemet.

— **Blum pasa**, egyiptomi pénzügyi állam titkár, ki tuvalevőleg zsidó vallásu magyar ember, ő felsé-

gétől a Ferencz József-rend nagy szalagját nyerte el azon szolgálatainak jutalmául, miket monarkhiánk érdekében tett.

— **A zsidó betegek segítő egyesület** Bécsben néhány nap előtt adta ki jelentését az 1886-ik évről. Ez egyesület célja az oly szegény, kórházban simlódó betegeket, kik csak rituális étkeket fogadnak el, ilyenekkel ellátni. Az egyesület mult évi összes kiadása 5416.70 frt volt, mely összegből mintegy 1000 frt lőn a deficit fődözésére fordítva. Bizony-bizony, nálunk is elkelne egy ilyen egyesület, mert hány szegény ember van, ki a zsidó kórházba nem juthatva kénytelen — kelletlen eszi a nem rituális ételeket, a miktől az, a ki nem szokta meg, vagy szigorú valóságossága folytán nagyon is tartózkodik, előbb lesz beteggé mintsem meggyógyulna.

— **Uj templom Berlinben** A „B'nei Brith“-egyesület Berlin keleti részén új zsinagóga és hittani iskola építését határozta el. A templomnak, mely 600 ülőhelyre lesz berendezve, a mult hetekben tették le alapkövét.

— **Saidában a török kormány** nem rég ásatásokat eszközöltetett, mely alkalommal számos fönicziai föliratu koporsóra akadtak. Ezek most Konstantinápolyban vannak a múzeumban és megfejtésre várnak. A török kormány e célból meghivta Halevy József orientalista tudóst Párisból a ki e hó elején Konstantinápolyba is érkezett. Halevy a héber nyelv és irodalom tanára a párisi Sorbonne-egyetemen.

— **Chicagóban** a mult hó végén halt meg Rosenfeld Lévi bankár és mintegy 10 ezer dollárt hagyományozott jótékony célokra.

— **A cork-i anglikán lelkész** (Irlandban) gyűjtést eszközölt az ottani szegény zsidó hitközség javára. A gyűjtés szép összeget eredményezett és belőle a corki zsidók saját külön temetőt vásárolhattak. Tout comme chez nous!

— **A svájci zsidók** száma jelenleg 8000, holott 1850-ben csupán 3146-an voltak. Badenben (Argaut Kanton) 42, Zürichben pedig 200 zsidó család él. Rabbi csupán 4 van az egész Svajczban, és pedig Genf, Bazel, Bádén és St. Gallen városokban.

— **Rison Lzijen**, szentföldi zsidó gyarmat lakóinak jól fizet a szüret; de szerekben még mindig nagy a hiányuk. A cséplésben is benne vannak már.

— **Statisztika.** A varsói zsidók száma a legujabb népszámlálás szerint 150,558; köztük 72,166 férfi és 87,392 a nő. Ennélfogva itt külföldi zsidókat ezen túl nem is honosítanak.

— **A jeruzsálemi Ezsász Nidachim** című egylet mult évi beszámolójából kitünik, hogy kiadásuk 45000 p. bevételük pedig 39,000 p. volt, ami 6000 p. hiányt tüntet fel.

— **Uj könyvek.** Miró's Techina für Israels Frauen. 6. Auflage. Völlig umgearbeitet von Ludvig A. Rosenthal, Rabbiner zu Rogasen. — Treu und Frei. Gesammelte Reden und Vorträge über Juden und Judentum von Professor dr. M. Lazarus Leipzig 1887. — Die Stellung der Slaven bei den Inden nach talmudischen Quellen, von Dr. I. Winter. Breslau, 1886. — »Moreh-Derech«, Wegweiser für den hebr. Sprachunterricht. I. Theil: Fibel, von Philipp Kun. Wien und Tyrnau, 1888. — Das Ende des Antisemitismus, von Felix Hermann Berlin, 1887.

Előfizetési felhívás!

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük augusztus hó végével lejárt teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetésüket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre	6 frt — kr.
fél évre	3 frt — kr.
negyed évre	1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váci-körút 15. sz.

Dávid király utolsó sarja.

— Philippon beszélye. —

— Azért jártam volna be olyan messzeföldet, hogy e sivatagon epedjek el, avagy vadállatok zsákmányává legyek? Spanyolország igéző rónáitól fogva, Olaszország virágzó ligetein, a félig feldult Hellason keresztül vándoroltam; Cijon romjait könyeimel öntöztem; a Nilus partján megbámultam az ó-kor épületeit; Arábia sivatagait bejártam, hogy Sinajhoz, az Ur hegyéhez érjek; átmentem a nagy folyón, melyen Ábrahám ősatyánk átvonult, hogy odajussak, honnan elszakadtam; megkerestem Babel vadontelepét, hol farkas és párducz tanyáz; üdvözöltem a Tigris, s meglátogattam Bassora pompás szigetét — és most itt adjam ki lelkemet ezen a borzasztó sivatagon... Bassurai barátaim előre megmondták, figyelmeztettek és tartóztattak... de én nem hallgattam rájuk... de hát tehettem-e másként? Én, ki Ramset és Sinajt, Hebront és Zijant láttam, én ne akartam volna Dávid sarjának lábaihoz ülni, én ne akartam volna utolsó reményünkön hizlalni szememet?

Igy beszélt magában egy férfi, ki a homoksiivatagon folytatta utját, melyen sehol egy lélek, egy hang, egy fa, csak a mi vándorunk.

A nap izzó golyója az ég nyugati széle felé hajolt. Sötétkék, fellegtelen volt az ég, melynek egyetlen disze, a nap, lomhán tért nyugodni s a forró levegőt folyton hevitette még sugaraival.

Az utas lassan folytatta utját, lábai meg-megroggytak, alig tudta magát tartani a csaknem gőzölgő homokban, a felülről s alulról kisugárzó forróság hatása alatt. Pedig erőteljes ember volt, alakja fejedelmi. Fejét hullámos, őszbecsavarodó fűrtök övezték; arcát hosszú, csaknem övig érő, sötét barna szakáll folyta körül. Barna szemében tűz, telt arcán pirosság, redős homlokán hó lakott; orra merész hajlásu. Ruhája nyugot és kelet vegyüléke, de a kaftán és a turbán keletre vallottak. Erős övében irószerek, egyszerű tokban, jó damaskusi kard

és csillogó hosszú tör: szépen megfértek egymás mellett. Egyik kezében vándorbotját vitte, másikban könnyű kis podgyászt és hátán vizestömlőt.

Több napja járta már a sivatagot. Tömlője kiürült és podgyása az ennivaló utolsó morzsájával együtt megkönnyebbült. Nehezen haladt; a homok és nap léptenkint emésztette megmaradt csekély erejét. Délnyugoti irányban tartott. Tekintete mindig előre sietett célja felé. És ebben a tekintetben majd félelem, majd rémület rajzolódt, midőn semmi másra, csak a sivatag fakósárga színére találva tért meg. Még egy éj a sivatagon és menthetlenül oda van. Kardjával sakált és orozslánt, vagy a még nagyobb ellenséget, az álmot is elüzni, nem győzi már. Éhség és szomjúság szédítik,

— Mi lesz ebből? Essa enai el heharim meajin jabo esri? (»Hegyekre vetem tekintetem, honnan érkezik számomra segély!) De se hegy, se segély sehol!

Egyszerre megállt a vándor. Szeme délnyugotira meredt; kezét szeme elé tartotta, hogy jobban lásson.

— Való volna ez? Vagy csak a felhők kegyetlen játéka?... Felhevült képzeletem rajzolja tán elem mit látni vágyok; vagy Isten meghallgatta volna könnyörgésemet?...

Lépteit meggyorsította; alakja kiegyenesedett, ruganyosabban lépett — csodásan eleveníti meg az ember erejét a remény, — a megszabadulás reménye, midőn épen utban van, hogy örökre eltűnjék.

A délnyugoti láthatáron minden lépéssel jobban tűnt fel a változás. A fakósárga csik, mely a végtelen sivatagot jeleli, megszakadt; más színek tűntek fel, zöld és ezüstös, mint a növényeké és a csillogó vizé; más alakok látszottak, szélesek, keskenyek. A vándor előtt jó órai ut után pompás kilátás nyílt, kiszámíthatta, hogy fél óra múlva a sivatag határára s a legszebb vidékre ér. Zöld legelők és erdők, felfelé törekvő magaslatok, el-eltünedezve s megint feltűnve, drága nyári lakokkal, kertekkel és lugasokkól felziczomázva látszottak jobbról-balról; előtte messze sikon buzakalászok közt futott az esti szellő s a háttérben nagy város falai és minaretjei kapaszkodtak magasabbra, itt-ott belecsillogott a képbe egy távoli víztükör ezüstje.

Milyen látvány ez a vándor számára, ki három napig egyesegyedül járta a sivatagot?

De ideje is volt már. A nap jó mélyen hajolt a láthatár felé. Biztosan következtethette, hogy mire a város kapujához ér, vastag sötétség borul a tájra...

— Már az öreg hiba volna — beszélt magában a vándor — mert a keleti városok ama szokásával szemben, mely szerint napnyugtával elzárják a kapukat s az első napsugár előtt még maga szultán előtt sem nyitják meg. — Amozal kapuival sem tesznek kivételt! Még egyszer kellene a szabad ég

alatt megvirradnom! Milyen nagy baj lesz az, ha véletlenül nem akadnak velem egysorsuak, a kik megosztanak velem falat kenyérüket... És ha mindjárt bejutok is éjnek idején a város sötét utcáiba, hol akadok rá a ros hakoholra, kihez bassorai barátaim utasítottak?... Baj, baj, mindenhogyan baj... de gol el adonai darkecha (bisd az örökkévalóra utadat)... majd meglátjuk.

Az utas gondolatait tovább füzte:

— Utamban maig, kevés kivétel hiján, segített Isten (dicsértessék neve), hitsorsosaim mindenütt készen, szivesen fogadtak, lakással, élelemmel elláttak, és községről-községre ajánlólevelekkel szolgáltak, úgy, hogy én, a szegény rabbi, a Pyreneusok hócsucsairól egészen Persia országába eljutottam... Most célhoz értem; csak a helyet akarom látni, hol Dávid, a szent király és dalnok utóda lakik, csak szeme elé akarok kerülni és a távol nyugot tiszteletteljes üdvözlését neki átadni, azután visszatérek a szülőföldemre: mert kire akadnék még itt?... Igen, Isten áldása kísérte utamat, hiszen szerencsém volt szónokolhatni a szent templom romjainál, testvéreim előtt; fürödtem a Jordán hullámaiban és térdeltem a helyen, hol egykor Mózes állott, midőn a világ Isten szavától megremegett... Mért evódnem tehát, hogy itt utam célja előtt ér utól a balsors, hogy be sem bocsájtanak, hogy elutasítanak...?

Igy töprenkedett a vándor s vigan lépkedett előre. Széles, egyenes utra ért már, melybe minden oldalról keskenyebb utak szolgáltak. Emberek, lovas, kocsi, jött mindenfelől; itt tevekaravánok, ott diszes, öszvérfogatok, amott meg büszke fényes harcosok. A fáradt gyalogló előtt, rája sem hederítve, elvonultak. Buja bozótok helyett mezei lakok, falvak, paloták tünedeztek elő. A nap tüztengerbe merült. De a kék égen ott vándorolt a teli hold széles korongja és ezüst sugárit dusan szórta le a földre.

Utasunk már közel ért a városhoz. Kutató tekintettel kereste a helyet, hol besurranhat. De egyszerre három lovas termett előtte, kik közeledtével ugrattak az utra keresztbe vetették előtte villogó kardjaikat, rákiáltottak:

— Megállj!

A mi utasunk megrémülve ugrott vissza, míg a három lovas közül a vezető darabig szemmel méregette őt s végre felkiáltott:

— Ő az!

A másik két lovas erre leugrott a lóról és erősen megmarkolta egy-egy karját, vezetőjük elé állították.

— A te neved Benjamin? — kérdő ez szigorú hangon.

A vándor gondolataiba merülve hallgatott, a fölött tünődött: vajjon beismerje-e, avagy eltagadja-e kilétét. Gyorsan megfontolva, hogy hiszen alighanem

ismerik őt, és hogy a beismerés csak könnyíthet sorsán, midőn a lovas ismételte kérdését, nyíltan mondta:

— Igen!

— Nos, akkor hát mond meg teljes nevedet hogy hihessek szavadban.

— Ben Jonah.

— Ez még nem elég, tovább!

— Di Tudela.

— Helyes!

Erre az egyik lovas gyorsan kiragadta övéből a kardot és a tört, a másik lovára kényszerítette s maga is melléje ült. Ezután a vezető ezüst kis tülökkel sipolt, mire különböző irányból lovascsapatok vágtattak feléjük, melyek egy-egy uton örködtek. Az első lovasokhoz csatlakoztak és bevágtattak a város felé. A fogoly belátta, hogy vártak rá; sőt azt is, hogy fölöle pontos értesítéseik lehettek. De hogy ez mi célból történt, nem tudta megfejtani. Diszbanderiumoknak, mely ünnepélyes fogadtatására küldetett volna ki, semmi esetre sem lehetett minősíteni.

Amint a sereg a város kapuja közelébe ért, balra fordult és sűrű fasoron haladt keresztül, mely a várost jórészt körülövezte. Egyszerre zárt magas falba vájt jókora kapu elé értek, a vezető tülkébe fújt, a kapu megnyílt és a lovasok hosszú, koromsötét, folyósóba tértek. Megint kapu elé értek, mely megnyilván előttük, kavicsos utra jutottak, mely park közepén vezetett keresztül. Az ut végén megálltak a lovasok, 3-szor megzörgettek egy kis kaput, melyet azonnal kinyitottak. A lovasvezető leugrott lováról, di Tudela Benjamin ben Jonaht leszállásra szólította fel, s egy palotaszerű épület fényesen kivilágított termébe vezette, melyből csakhamar szó nélkül távozott s maga után bezárta az ajtót...

Benjamin, miután a termet, az értékes szőnyegeket, függönyöket és lámpákat sokáig csodálta, dagadó puha divánra dőlt. De csakhamar talpra ugrott megint, mert egy fülkében gyümölcsöt, fehér kenyeret pillantott meg, mihez jó étvágygyal hozzálátott. Aztán megint lefeküdt, és csodás helyzetét hánytavetette. Meddig? nem tudom, mert hamar becsukódtak szemei, elaludt s a legtarkább álmoképek még sokáig üztek vele csalfa játékot,...

(Folyt. köv.)

Nevelő,

ki egy első gymnasiumbeli magántanuló tanításán kívül a héberben is jártas, kerestetik.

Fizetés teljes ellátáson kívül **évenkénti 200 frt.**

Bizonyítványok és ajánlatok Fisch Hermann urhoz, **Kántor-Jánosiban** (Szathmármegye), czimzendők.